

เทศน์เช้า วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต. หนองขาว อ. โพธาราม จ. ราชบุรี

ฟังธรรม ธรรมมาจากใจนะ ธรรมออกจากกรรมมันเป็นธรรม แต่ถ้าธรรมออกจากใจที่ไม่เป็นกรรมมันก็ไม่เป็นธรรม ความเป็นธรรม เห็นใหม่ ว่ามันจะรุนแรงขนาดไหนมันก็ต้องรุนแรง เวลาเราทำความสะอาด สิ่งใดสกปรกเราต้องใช้น้ำมากหน่อย สิ่งใดที่มันไม่สกปรกพอสมควรเราก็ทำความสะอาด ความสะอาดของเราบางชนิดน้ำล้างไม่ได้ คุณติ การดับเพลิงเขาคับกันด้วยน้ำ ดับเพลิงด้วยโฟม ดับเพลิงด้วยต่างๆ อยู่ที่ชนิดของไฟ

นี่ก็เหมือนกัน เวลากิเลสมันเกิดขึ้นมา เวลาคนเราบอกว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ ธรรมต้องนุ่มนวล ความนุ่มนวลนี้ เห็นใหม่ หลวงตาท่านเปรียบอย่างนี้ เวลาโค่นต้นไม้มาคั้นหนึ่ง ถ้าเรายังไม่เปิดหน้า เราจะเอาไปใสเลยเขาว่าเป็นคนบ้านะ เวลาเราโค่นต้นไม้คั้นหนึ่งเราต้องเปิดก่อน พอไม้มันแบบว่ามันไม่มีตา มันไม่มีปมแล้ว เราถึงจะใส่ให้ความเรียบของมันได้ อันนี้ก็เหมือนกัน สิ่งทีเวลามันแรงก็แรงในคุณธรรม แรงในธรรมใจ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนะ พระเจ้าสุปปพุทธะเป็นน้องของพระเจ้า พระเจ้าสุทโธทนะ เป็นพ่อของเทวทัต น้อยใจนะว่าเทวทัตก็เป็นน้อง ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเทศน์ว่าทำไมไม่ข่มขี้เฉพาเทวทัต นี่ทำไมมีความน้อยเนื้อต่ำใจล่ะ เห็นใหม่ เพราะมันเป็นธรรมและไม่เป็นธรรม

ความเป็นธรรมนี้เทวทัตก็เป็นลูกพี่ลูกน้อง พระอานนท์ พระนันทะ ก็เป็นลูกพี่ลูกน้อง ทำไมลูกพี่ลูกน้องบางองค์เป็นพระที่ดีล่ะ ทำไมลูกพี่ลูกน้องบางองค์เป็นพระที่เห็นแก่ตัวล่ะ พระนางมหาปชาบดีโคตมีเป็นแม่นมเวลามาขอบวช องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าห้ามไม่ให้บวช

พระอานนท์ไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “ผู้หญิงกับผู้ชาย เวลาผู้ชายบวชเป็นพระปฏิบัติได้ ผู้หญิงปฏิบัติได้ไหม ผู้หญิงจะสำเร็จได้ไหม”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “สำเร็จได้”

“ถ้าสำเร็จได้ทำไมไม่ให้พระนางปชาบดีโคตรมีบวชเป็นนางภิกษุณี”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตอบว่า “ถ้าจะให้บวชก็ได้ แต่ต้องขอกรรม ๘ ข้อ”

ข้อ ๘ ข้อว่าถ้าบวชแล้วต้องอย่างนั้นๆ เพราะถ้าบวชมาแล้วนะสายเลือดใจ เพราะเป็นแม่มนะ

ดูสิ นายฉันทะ เวลาบวชเป็นคนออกมากับม้าที่ออกมาบวชด้วย เวลาบวชเสร็จแล้วนะ “พระพุทธรูปเป็นของเรา นี่เพราะเราพาพระพุทธรูปเจ้าออกมาบวช” มีทฐิมานะมาก ใครจะมาหานี้ก็บอกว่า “พระพุทธรูปเป็นของเรา พระพุทธรูปเป็นของเรา” จนสุดท้ายนะ สังคมสงฆ์มีปัญหา พอมีปัญหาขึ้นมาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสั่งพระอานนท์ไว้

“ถ้าเรานิพพานแล้วให้ลงพรหมทัณฑ์พระฉันทะ ให้ลงพรหมทัณฑ์ไม่ให้พูด ให้แยกหมู่ไปเลย เพราะว่าถือทฐิมานะว่าเป็นอย่างนั้น”

นี่ก็เหมือนกัน พระนางมหาปชาบดีโคตมีก็เหมือนกัน นี่ถึงบอกว่าต้องถือกรรม ๘ ข้อนั้น บวชแล้วภิกษุณี ๑๐๐ ปีก็สอนพระไม่ได้ ภิกษุณีก็จะบวชได้ต้องมี ๘ ข้อนี้ก่อน เพราะเหตุไฉน นี่พระพุทธรูปก็ให้บวช แต่สิ่งที่ให้บวชมันเป็นกรรมและไม่เป็นกรรม ความเป็นกรรมขึ้นมา เพราะสิ่งที่เรามองไม่เป็นกรรมมันไม่เป็นกรรมใช่ไหม มันก็มีทฐิมานะ มันก็มีมุมมองของตัวเอง

แต่ถ้ามุมมองที่เป็นกรรมถ้ามันแรง เวลาแรง เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ป้องกันไว้ ขนาดภิกษุณีบวชขึ้นมาพระพุทธรูปเจ้าบอกว่าศาสนานี้อายุจะสั้นลง เพราะอะไร เพราะนางภิกษุณีเข้ามาบวช พอบวชแล้วเขาก็ได้ประโยชน์ของเขาไป แต่สังคมมันจะกระทบกระเทือนกัน เพราะความคิดความนึกต่างๆ คนมันมากขึ้นมามันก็จะ มีปัญหาขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเรามาศึกษาพุทธศาสนา พุทธศาสนาสอนถึงเรื่องของปัญญา ปัญญาที่เราคิดว่าปัญญาของเรา ปัญญาที่เราคิดกันนี่คือปัญญา ใครมีการศึกษามาก

ขนาดไหนว่าสิ่งนั้นเป็นปัญญา ปัญญาอย่างนี้มันเกิดจากกิเลสนะ เวลาหลวงตาท่านพูดบอกว่า “ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นแหละอันนั้นคือธรรมแท้”

แต่เวลาพูดออกมา มันเคลื่อนออกมาจากใจ มันเป็นทฤษฎี มันเป็นกิริยาของใจ มันเป็นกิริยาของธรรม แต่กิริยาอันนั้น การศึกษานั้นก็ชี้เข้ามาสู่ใจ แต่เวลาผู้ไปศึกษามันไม่ชี้เข้ามาสู่ใจ มันชี้ว่าสิ่งนี้เป็นปัญญา เป็นความรู้ พอความรู้นี้กิเลสมันบังเงา มันก็เอาสิ่งนั้นมาให้เราส่งออก ส่งออกไปนะว่าจิตจะเป็นอย่างนั้น ความรู้สึกจะเป็นอย่างนั้น ธรรมจะเป็นอย่างนั้น มันไม่เป็นอกาลิโก ไม่ร้องเรียกสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม

ถ้าธรรมเป็นอย่างนั้นแล้วใจเราเป็นอย่างไร ถ้าธรรมเป็นอย่างนั้นสติเราเป็นอย่างไร ถ้าธรรมเป็นอย่างนั้นความรู้สึกเราเป็นอย่างไร ถ้าธรรมเป็นอย่างนั้น จิตใจธรรมข้างในทำไมมันเจริญแล้วเสื่อม ถ้าธรรมของเราทำไมไม่ตั้งอยู่กับเรา ทำไมธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกปรินิพพาน เวลาสิ้นสุดแห่งทุกข์มันเป็นอกาลิโก แล้วของเราทำไมมันหวั่นไหวล่ะ ทำไมของเรามันเคลื่อนแคลงล่ะ

นี่ถ้ามันย้อนกลับ ทวนกระแสกลับนี้ เราถึงต้องมีครูบาอาจารย์ เห็นไหม ครูบาอาจารย์ ตั้งแต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นขึ้นมาท่านจะทวนกระแส ท่านพยายามจะให้ย้อนกลับเข้าไปดูใจของตัวเอง แต่ในเวลาเราศึกษาแล้วเราก็มีปัญหาของเรา จะว่าแรง แรง ขณะที่จิตใจมันกำลังจะได้เสีย กำลังจะว่าถ้าปฏิบัติไปทางหนึ่งแล้วจะถูกต้อง ถ้ามีความเห็นของตัวเอง ไปตามความคิดของตัวเองมันก็จะผิดพลาดไป ครูบาอาจารย์ท่านจะแรงจะแรงตรงนี้

นี่เวลาอยู่กับครูบาอาจารย์นะ มันมีหนักมีเบา เวลาไม่สมควรจะหนักท่านก็ไม่หนักหรอก แต่ถ้าสมควรจะหนักมันต้องหนัก ถ้าไม่หนักมันแก้ไขตรงนี้ไม่ได้ไง ถ้าไม่หนักใช้ไหมเราก็ว่าสิ่งนี้มันของเล็กน้อย สิ่งนั้นมันของจำเป็น เห็นไหม เราก็บอกว่าอะไรก็เล็กน้อย เล็กน้อยไปหมด แต่ในการปฏิบัตินะหลวงตาท่านบอกว่า “สติสำคัญมาก”

เชื่อนเวลามันจะฟังมันฟังจากตามด มันฟังจากรอยร้าวเล็กน้อย นี่ก็เหมือนกัน หลวงปู่มั่นเป็นพระอะไร หลวงตาท่านบอกว่า “หลวงปู่มั่นเป็นพระอะไร?” หลวงปู่มั่น

ท่านเป็นพระอรหันต์โดยที่ไม่เคยพูด หลวงปู่มั่นไม่เคยพูดถึงตัวท่านเลย ไม่เคยพูดว่าท่านเป็นอะไร ไม่เคยพูดเลย แต่หลวงปู่มั่นท่านแสดงธรรม เวลาแสดงธรรมนี้พระภิกษุเวลาถูกศิษย์ลูกหาประพาศปฏิบัติไป คนเรามันปฏิบัติตามกันได้ เวลาใครที่มีวิฤทธิภาวะขึ้นไป ท่านแก้ได้หมด

ท่านพูดอะไร หัวใจเราสูงขนาดไหนท่านก็ชี้หน้าเราได้ หลวงตาท่านถึงบอกว่า หลวงปู่มั่นท่านเป็นพระอะไร หลวงปู่มั่นท่านเป็นพระอรหันต์ท่านยังเก็บเล็กผสมน้อย เพราะหลวงปู่มั่น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์เรานี้เป็นชีวิตแบบอย่าง ที่นี้ชีวิตแบบอย่างทำสิ่งใดต้องทำเป็นแบบอย่าง เห็นไหม หลวงตาท่านบอกว่า “เก็บเล็กผสมน้อย” ท่านจะทำอะไรของท่านในกรอบ ในกติกาตลอด ท่านจะไม่ก้าวล่วงสิ่งใดเลย เพราะอะไร เพราะว่าให้ลูกศิษย์ลูกหามั่นใจ

เวลาท่านเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา คนเราอายุ ๘๐ แล้วร่างกายนี้สมบุกสมบันมามาก เพราะอยู่ป่ามาตลอด แล้วเป็นวัณโรค เข้าขึ้นมาฉันอาหารไม่ได้หรือ เพราะเจ็บไข้ได้ป่วย หลวงตาท่านบอกว่า ท่านพยายามให้อาหารนุ่มพริ้วอ่อน ใสด้วย ใสแก้ว ให้ท่านดื่มก่อนเพล ท่านบอกว่า

“ไม่ได้ ฉันไม่ได้!”

“ฉันไม่ได้เพราะเหตุใด” นี้คุณเวลาเหตุผลนะ

“ไม่ได้ฉันไม่ได้เพราะตัวท่านนะ ฉันไม่ได้เพราะไอ้ตาต่างๆ มันมองอยู่”

ไอ้ตาต่างๆ คือใคร ไอ้ตาต่างๆ ก็คือลูกศิษย์ลูกหาของท่านไง ถ้าลูกศิษย์ลูกหาของท่านบอกว่า “เห็นไหมอาจารย์เราไม่อยู่ในกรอบ อาจารย์เราไม่อยู่ในร่องในรอย” แล้วมันจะเชื่อฟังกันไหม ท่านไม่ได้หวังกระเพาะท่าน ท่านไม่ได้หวังตัวท่าน ท่านไม่ได้หวังสิ่งใดเลย ท่านหวังไอ้ตาต่างๆ ที่มองอยู่ ไอ้ตาต่างๆ ที่มันจ้องมองอยู่ แล้วถ้าฉันไปนี้.. หลวงตาท่านบอกว่าท่านก็เสียใจนะ

ถ้าอย่างนั้นมันก็เป็นเทวทัต! ถ้ามันจับผิดครูบาอาจารย์มันก็เป็นเทวทัต แต่ถ้ามันเห็นคุณค่า เห็นไหม นี้เราจะบอกว่าเวลาหนักเวลาเบาเห็นไหม เวลาหนักขึ้นมาท่านก็ต้องหนัก ฉะนั้นเวลาธรรมะมันก็มีหนักมีเบาของเรา เราจะบอกว่า อู้อู.. ท่านพูดจา

นุ่มนวลอ่อนหวานมาตลอด เวลาอ่อนหวานนี้มันก็ควรอ่อนหวาน คุณี เวลาครูบาอาจารย์เทศน์ว่าการ ภิกษุทำศรัทธาไทยให้ตกลงเป็นอภิปาจิตตีย์

ศรัทธาคือจริตนิสัยที่เขาเชื่อมั่นในศาสนา แล้วเราพูดสิ่งใดให้เขาคลอนแคลนพูดสิ่งใดให้เขาไม่มั่นคงในศาสนาเป็นอภิปาจิตตีย์ แต่ในเวลาเราปฏิบัติขึ้นไปแล้วถ้าเรายึดติดอยู่สิ่งใด เห็นไหม มรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด.. ความรู้สึกของเราว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ แต่ความละเอียดลึกซึ้ง ปัญญาที่พัฒนาขึ้นไปได้ ถ้าเราไม่ปล่อยความรู้สึกอย่างนี้ ความคิดหยาบๆ อย่างนี้มันจะพัฒนาไปสู่ความคิดที่ละเอียดไม่ได้

ฉะนั้นเวลาที่เราจะปล่อยความรู้สึกความนึกคิดอันหยาบๆ ที่เรายึดติดว่าเรารู้จริง เรารู้แน่ เรารู้พร้อม เราเป็นอริยบุคคล เราเป็นคนมั่งมีศรีสุข เราเป็นคนที่มีคุณภาพ นี่มันทิฐิ! ถ้าทิฐิจะเกาะให้ปล่อยมาอย่างไร นี่เวลาลงอย่างนี้ อย่างนี้ทำให้ศรัทธาตรวงใหม่ อย่างนี้ทำให้เขาพัฒนาหรือทำให้เขาตกลง ถ้าทำให้เขาตกลงมันก็เป็นกรรมของเขา.. เวลากรรมของเขานี้เขาไม่เข้าใจกับเรา เขาไม่รู้หรือว่าพ่อแม่ครูบาอาจารย์ท่านจะชี้แนะหรือพยายามจะพัฒนาใจของเรา ให้ใจมันพัฒนาเข้าไปสู่หลักความจริงอย่างไร

ถ้ามันจะพัฒนาสู่หลักความจริง เห็นไหม มรรคหยาบ.. ความรู้สึกนึกคิดของเรา มรรคของญาติโยม เลี้ยงชีพชอบ อาชีพชอบ ทำงานชอบ ทุกอย่างชอบ เราก็บอกว่าหน้าที่การงานชอบ

เวลาปฏิบัติขึ้นมาเดินจงกรมชอบ นั่งสมาธิชอบ ตั้งหัวใจไว้ชอบ มีสติระลึกอยู่ วิญญาณาหารเลี้ยงใจชอบ ถ้าเลี้ยงใจชอบ สติปัญญาชอบจะทำให้ร่างกาย ให้จิตใจนี้มั่นคง ถ้ามีปัญญาชอบ ปัญญาอันนี้มันจะเข้าไปชำระล้างกิเลส มันจะไปทำลายทิฐิมานะ ความเห็นผิดของใจ

เห็นไหม มรรคมันคนละมรรคกันนะ ถ้ามรรคทางโลก สัมมาอาชีพะก็เลี้ยงชีพชอบ พระนี้เลี้ยงหัวใจชอบ ทางโลกเขามีสมบัติของเขาเป็นสมบัติของเขา พระมีศีลมีธรรมในหัวใจเป็นสมบัติ มีสติ มีสมาธิ มีปัญญา เป็นสมบัติ เห็นไหม ความสมบัติชอบ อันนี้มันจะเข้ามาพิจารณาของมัน มันจะแก้ไขของมัน

นี่เวลามรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด มรรคหยาบก็นี้ ถ้าบอกว่าเลี้ยงชีพชอบ ก็
ทำมาหากินชอบ อู้ฮู.. นี่บริสุทธิ์ผุดผ่อง อู้ฮู.. คนดี เขาก็ชอบของเขาอยู่อย่างนั้นแหละ
ชอบอย่างนี้เป็นชอบในฆราวาสธรรม มันเป็นนิสัยของฆราวาส มันไม่ใช่จรตนิสัยของ
มรรคญาณ ไม่ใช่จรตนิสัยปัญญาที่ชำระกิเลส ถ้าชำระกิเลสมันก็ระลึกเข้ามา เห็นใหม่ นี้
จึงถึงบอกว่าถ้ามันหนักมันเบาเนี่ย มันหนักมันเบาเพื่อประโยชน์ใคร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเป็นทางโลกเทวทัตนี่เป็นน้อง เพราะพระเจ้า
ศุภปพุทธะเป็นน้องชายของพระเจ้าสุทโธทนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป
บิณฑบาตนั่งขวางทางไว้เลย เสียใจว่าทำไมพี่รังแกน้อง แต่เขาไม่คิดหรือว่าพี่คือองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปกครอง ๓ โลกธาตุ ตั้งแต่เทวดา อินทร์ พรหมลงมา เป็น
ครูของเทวดา ของอินทร์ ของพรหม ของมนุษย์ ของนาค ของครุฑ ของทุกๆ อย่าง แล้ว
จะทำให้หลักการในศาสนาเนี่ยมันสะอาดบริสุทธิ์ แล้วสิ่งที่พี่น้องจะเข้ามาเนี่ยมีทิฐิ มี
ความเห็นผิด แล้วจะชักนำให้ศาสนาไปในทางที่ผิด แล้วพี่จะให้น้องได้อย่างไร พี่ก็ต้อง
สั่งสอน พี่ก็ต้องมีอุบายวิธีการ แต่น้องคือ น้องมีความเห็นผิด

นี่พระเจ้าศุภปพุทธะเสียใจว่าพี่ไม่รักน้อง พี่ไม่อภัยให้ แต่พระพุทธเจ้าอภัยให้
ทั้งนั้นแหละ แต่เป็นความเห็นของเขาเพราะเขามากันไว้อย่างนั้น พระพุทธเจ้าบอกเลยว่า
“อีก ๗ วันธรณีจะสูบศุภปพุทธะ เพราะมาปิดกั้นทางไม่ให้พระพุทธเจ้าไปบิณฑบาต”
แล้วพอข่าวนั้นออกไป เขาก็เลยขึ้นไปอยู่ปราสาท ๗ ชั้น สุดท้ายแล้วบอกว่าปิดไว้แล้ว
ให้ทหารที่มีร่างกายกำยำแข็งแรงมากมาเฝ้าประตูไว้ไม่ให้ลงมา เพราะพระพุทธเจ้าบอก
ว่าอีก ๗ วันจะธรณีสูบ พยายามหนีไป พยายามหนี

พระพุทธเจ้าบอกว่า “เราพูดคำไหนคำนั้น อีก ๗ วันธรณีจะสูบศุภปพุทธะ” นี้
อย่างไรก็หนีอยู่ แต่สุดท้ายแล้วนะม้าศึก ม้าคู่ใจ เวลามันอยู่ในโรงเลี้ยง ถึงเวลา ๗ วันมัน
คืน มันร้อง มันตีประตู หนีโรงเลี้ยงของมัน ฉะนั้นด้วยความรักก็เปิดหน้าต่างออกมาจะ
มาดูแลของตัว พอโผล่หน้าต่างออกมาธรณีสูบปั๊บ! ไปเลย

ความเห็นของโลกๆ ไซ้! เป็นพี่เป็นน้องเป็นญาติกันทั้งนั้นแหละ แต่เวลาองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเป็นญาติกันโดยธรรม เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราเคยเป็น
ญาติเป็นพี่เป็นน้องกันมาไม่ชาติใดก็ชาติหนึ่ง บุพเพนิวาสานุสติญาณขององค์สมเด็จพระ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนอดีตชาติไปไม่มีวันที่สิ้นสุด แล้วการเกิดการตายของเราแต่ละภพแต่ละชาติ เราก็เกิดตายกันมามากหลาย ถ้าว่าชาตินี้เป็นที่เพื่อน้องกันด้วยสายเลือด แล้วเราเกิดตายๆ นี้เราเป็นญาติกันมาโดยสายเลือดชาติใดบ้างละ

ฉะนั้นเราเกิดมาในชาตินี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “เราเป็นญาติกันโดยธรรม” คือเกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกัน มีปากมีท้องเหมือนกัน มีความรู้สึกนึกคิดเหมือนกัน เราเป็นญาติกันโดยธรรม เราควรจะเอาแต่สิ่งที่ดีให้กัน ฉะนั้นสิ่งใดจะหนัก จะเบา มันอยู่ที่กาลเทศะ ถ้ามันควรหนักต้องหนัก หนักเพื่อพัฒนาการของจิต หนักเพื่อประโยชน์ของผู้มัน แต่ถ้ามันจะเบา เวลาเบา เพราะหนึ่งความคิดของเขาคิดไม่ถึง เขาคิดไม่ได้

หลวงปู่มั่นเวลาพระอยู่ในวัดนะ ถ้าคิดไม่ได้ คิดไม่ถึง ท่านก็ปล่อยไว้อย่างนั้นนะ แต่ถ้าองค์ไหนภาวนาคิดท่านจะจี! จี! จิตตลอดเลย.. “จิตเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร” เพราะพัฒนาการของมัน แต่ถ้าองค์ไหนภาวนาไม่ได้ท่านก็ไม่พูดถึงเลยนะ ไอ้เราก็อ่า “เออ.. องค์นี้ไม่ได้โดนเอ็ดโดนว่าสงสัยจะภาวนาคิดเนาะ องค์นี้สุดยอดพระเลย”

แต่ความจริงภาวนาไม่เป็น แต่ถ้าภาวนาเป็นนะท่านจะจิตตลอด “จิตเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร” เพื่อประโยชน์ของมัน เพื่อเป็นไปของมัน

นี่เราคิดกันไม่ถึง เรามองไม่เห็นหรือว่าจิตใจของผู้เป็นธรรม ความรู้สึกนึกคิดมันละเอียดขนาดไหน มันเพื่อประโยชน์โลก เพื่อประโยชน์ธรรม เพื่อประโยชน์กับจิตของเขา เพื่อความพ้นทุกข์ของเขา เอวัง